Mahpusa Cenaze İzni Verilmemesi

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	22.07.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2022/20929	Anayasa m.20, 5275 s. K. m.94

ÖZET

Hükümlünün babasının cenaze ve taziyesine katılma talebi COVID-19 gerekçesiyle reddedilmiştir. AYM, maske ve mesafe gibi tedbirlerle talebin karşılanıp karşılanamayacağı değerlendirilmeden verilen genel gerekçeli ret nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/mahpusa-cenaze-izni-verilmemesi-aym-2022-20929/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2022/20929)

Karar Tarihi: 22/7/2026

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahpus olan başvurucunun babasının cenaze veya taziye törenine katılması için izin verilmemesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun babası 18/1/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu, babasının cenazesine veya taziyesine katılma talebinde bulunmuştur. Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde COVID-19 salgın hastalığı ve alınan tedbirler gerekçe gösterilmiştir.

3. Başvurucu, anılan kararı öğrenmesi üzerine 25/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucunun adli yardım talebi bulunmaktadır. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucu, babasının cenazesine veya taziye törenine katılmasına izin verilmemesi ve bu talebinin kanuni olmayan bir gerekçe ile reddedilmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun taziyeye katılma talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği hususunda müdahalenin demokratik toplum düzeni bakımından gerekliliği ve ölçülülüğü incelenirken olay tarihi ve öncesindeki pandemi koşullarının gözönünde tutulması gerektiği, başvurucunun şikâyeti konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki beyanlarını tekrar etmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumundaki mahpusların ölen yakınlarının cenazesine katılmasını, mahpusların aile bireyleriyle iletişimini ve aile görüşlerini özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı çerçevesinde genel olarak pozitif yükümlülükler kapsamında değerlendirmiştir ([2. B.], B. No: 2013/2335, 15/12/2015, § 34; [1. B.], B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 23). Ayrıca Anayasa Mahkemesi, benzer bir başvuruda cenaze törenine ve taziyeye katılma yönünden İnfaz Hâkimliğine şikâyet yolunun tüketilmesinin zorunlu olmadığı sonucuna ulaşmıştır ([GK], B. No: 2016/8080, 16/12/2019, §§ 32-39). Bu nedenle başvurucunun babasının cenaze törenine katılması için izin verilmemesine ilişkin ihlal iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Somut olayda başvurucunun vefat eden babasının cenaze ve taziye törenine katılma talebinin reddedilmesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (B. No: 2013/2335, § 30; B. No: 2016/8080, § 42).

11. Bu müdahalenin 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 94. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler gereğince kanuni temelinin bulunduğu ve infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması şeklinde meşru amacının bulunduğu kabul edilmiştir (B. No: 2016/8080, §§ 45-50). Kanuni dayanağı bulunan ve meşru amaç taşıyan müdahalenin ihlal teşkil etmemesi için Anayasa'nın 13.

maddesinde yer verilen demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine de uygun olması gerekir. Bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için ise zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğunun ortaya konulması beklenir ([1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 37, 45-48; [2. B.], No: 2016/61250, 13/6/2019, § 38; B. No: 2016/8080, §§ 51-57).

12. Anayasa'nın 19. maddesi gereği hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına birtakım sınırlamaların getirilmiş olması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır ([2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; B. No: 2016/8080, § 56).

13. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, taziye ziyaretinin aile ilişkileri ve kültürümüz yönünden önemli bir yeri olması nedeniyle 5275 sayılı Kanun'da yakınlarının ölümü hâlinde hükümlüye mazeret izni verilmesinin düzenlenerek cenaze merasimine katılma imkânı sağlandığını, izin süreleri ve aile hayatına saygı hakkının gerekleri gözetildiğinde kanun koyucunun iznin kapsamını sadece defin işlemi ile sınırlı tutmadığının kabulü gerektiğini vurgulayarak cenazeye katılma talebinin taziye ziyaretiyle birlikte ele almıştır. Ayrıca bu imkândan yararlanmanın mutlak olmayıp şartların bulunması hâline ve kamu makamlarının yapacakları değerlendirme sonucu uygun bulmalarına bağlı kılındığını belirtmiştir (B. No: 2016/8080, §§ 58, 61).

14. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi; yakını ölen mahpusun izin talebinin kamu makamlarınca somut koşullar da dikkate alınarak özenli bir değerlendirme ile mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması, talebin karşılanması imkân dâhilinde değilse zorunluluk hâllerinin ve güvenlik risklerinin, somut olgu ve olaylara dayalı olarak yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiğini kabul etmiştir ([1. B.], B. No: 2020/28439, 21/11/2023, §§ 13, 14; B. No: 2016/8080, §§ 61, 62). Anayasa Mahkemesi, anılan gerekliliklere uyulmadığını ve taleplerin özenli bir şekilde değerlendirilmeyerek kişilerin menfaatiyle kamusal menfaat arasında adil denge kurulmadığını tespit ettiği başvurularda müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğunun söylenemeyeceği gerekçesiyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (bir çok karar arasından bkz. B. No: 2016/8080; B. No: 2013/2335; [2. B.], B. No: 2018/15011, 24/2/2021; B. No: 2020/28439; [2. B.], B. No: 2020/35123, 3/4/2024).

15. Somut olayda ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun vefat eden babasının cenaze veya taziye törenine katılma talebinin Başsavcılık tarafından COVID-19 salgınının neden olduğu bulaşma riski gerekçe gösterilerek reddedildiği görülmektedir.
16. Bu itibarla somut olayın koşullarında Başsavcılık kararında COVID-19 salgınının neden olduğu bulaşma riskine ilişkin genel gerekçeyle yetinilmiş, sosyal mesafe ve maske kullanımı gibi tedbirler çerçevesinde başvurucunun talebinin karşılanmasına ilişkin bir değerlendirme yapılmamıştır. Başsavcılık; başvurucunun talebinin karşılanması için durumun gerektirdiği özeni gösterdiğini, ilgili personelin görevlendirilmesi için alternatif çözümler denediğini ortaya koyabilmiş değildir. Başvurucunun uzun süre görmediği babasının cenaze ve taziyesine katılamamasının neden

olduğu derin üzüntü dikkate alındığında Başsavcılık kararında gösterilen gerekçeler; başvurucunun çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ikna edici, ilgili ve yeterli unsurlara sahip değildir. Dolayısıyla başvurucunun cenaze veya taziyeye katılarak ailesine destek olma imkânından yoksun kalmasında kamu makamlarının talebin reddedilmesi şeklindeki müdahalesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (B. No: 2020/35123, §§ 16, 17; [2. B.], B. No: 2020/35000, 3/4/2024, § 14; B. No: 2020/28439, § 15).

17. Açıklanan gerekçelerle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

19. İnceleme tarihi itibarıyla başvurucunun babasının taziye törenine katılmasının mümkün olmadığı ve vefat üzerinden uzun bir süre geçtiği dikkate alındığında tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

20. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Ereğli (Konya) Cumhuriyet Başsavcılığı Muhabere Bürosu (2022/133 sayı ve 19/1/2022 tarih) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.